

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2535 ในประเด็น การจัดช่วงชั้นทางสังคมของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท และอีกประเด็นหนึ่งในเรื่องของการได้มาซึ่งอำนาจ การใช้อำนาจ การรักษาอำนาจ และการสูญเสียอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 22 ราย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการบันทึกเทปเสียงทั้งสองอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการพูดคุยเพื่อสังเกตพฤติกรรมโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการได้มาซึ่งฐานของอำนาจ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน ทฤษฎีอำนาจนิยม ทฤษฎีอิสรภาพนิยม ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา ทฤษฎีสื่อมวลชนเชิงประชาธิปไตยแบบการเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2534 ถึงเดือนกันยายน 2535 ผลการศึกษา พบว่าสำหรับในประเด็นของลักษณะอำนาจในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น พบว่ามีลักษณะฐานอำนาจที่สำคัญอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือฐานอำนาจที่มาจากการเป็นผู้นำตามระเบียบประเพณี ซึ่งฐานอำนาจในลักษณะนี้จะปรากฏในกลุ่มข้าราชการที่มาจากการแต่งตั้ง โดยข้าราชการจะมีลักษณะที่สำคัญที่ปรากฏคือ มีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจมาก น้อย หรือเท่าเทียมกับผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท จะขึ้นอยู่กับสถานภาพของตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ในส่วนของฐานอำนาจที่เกิดขึ้นจาก

ความรู้ ความชำนาญทางด้านวิชาชีพ ซึ่งจะพบในกลุ่มนักการเมืองทุกระดับ จากการศึกษาเห็นได้ชัดเจนว่า นักการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เหนือกว่าผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ในทุกกรณี สำหรับฐานอำนาจที่เกิดจากการให้รางวัลจะพบในกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น หอการค้า ชมรมผู้ปลูกมะขามหวาน ชมรมผู้เลี้ยงวัว กลุ่มเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจใกล้ชิดเคียงหรือเท่าเทียมกับผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท สำหรับฐานอำนาจที่เกิดขึ้นจากการให้ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ผู้มีอาชีพอิสระ เช่น แพทย์ วิศวกร ทนายความ ฯลฯ กลุ่มอาชีพเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่สูงกว่าผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท เนื่องจากสามารถให้คำแนะนำและไม่ต้องพึ่งพาผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทมากนัก ความสัมพันธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมในชุมชนชนบท ซึ่งประกอบด้วยกลุ่ม ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง กำนันผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้า นักธุรกิจ เกษตรกร และผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท พบว่าผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทมีความสัมพันธ์กับทุกกลุ่มในสังคมโดยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัว บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล และบทบาทตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละคน ทั้งนี้ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท จะอยู่ในช่วงชั้นสังคมที่ต่ำกว่า หรือเท่าเทียมกับผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในโอกาสต่าง ๆ ส่วนนักการเมืองในทุกระดับ อาทิ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ จะมีช่วงชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่าในทุกกรณี ประการสำคัญผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทจะอยู่ในช่วงชั้นทางสังคมเดียวกับหัวหน้าส่วนราชการ ผู้มีอาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทนายความ รวมทั้งพ่อค้า นักธุรกิจ ในขณะที่เคยพบว่ามีช่วงชั้นทางสังคมที่สูงกว่าผู้มีอาชีพเกษตรกรและผู้นำชุมชนในระดับตำบล หมู่บ้าน นอกจากนี้ยังพบลักษณะต่าง ๆ ของอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์

1. การแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท

จะเป็นการได้มาโดยการดำรงตำแหน่งในงานอาชีพ ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง บรรณาธิการและเจ้าของ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผู้สื่อข่าวสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น อีกประการหนึ่ง การแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทจะอยู่ที่การรวมกลุ่ม จัดตั้งเป็นชมรมของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชน การรวมตัวเป็นชมรมเพื่อทำให้ สามารถมีอำนาจในการต่อรองและประกอบกิจกรรมในลักษณะที่ช่วยส่งเสริมงาน อาชีพสื่อสารมวลชน อีกประการหนึ่งผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทจะเข้าไป มีบทบาทในการสนับสนุนกิจการเมืองในทุกระดับ ดังนั้นจึงอาจสรุปถึงสาเหตุ หลัก ๆ ของการแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทว่า

1. เพื่อป้องกันถูกรุกซึมแย่งโดยไม่เป็นธรรม ทำให้มีเกียรติยศชื่อเสียง
2. เพื่อคุ้มครองกิจการของตนเอง
3. เพื่อสร้างประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น

การแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท ผู้ให้ ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ได้กล่าวถึงแนวทางในทางทำงานทางด้านสื่อมวลชนว่าส่วนใหญ่ จะเริ่มทดลองงานเป็นผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเสียก่อน เมื่อมีความชำนาญ มากขึ้นจะพยายามเข้าไปปฏิบัติงานในหนังสือพิมพ์ส่วนกลางโดยจะสังกัดในหนังสือพิมพ์ส่วนกลางฉบับเล็ก ๆ ก่อน การสังกัดในหนังสือพิมพ์ฉบับใหญ่ของประเทศไทย ถือว่าเป็นจุดสุดยอดของการแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชน ชนบท

2. การใช้อำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท

การใช้อำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์จะกระทำในลักษณะที่สร้างสรรค์และเกิดประโยชน์ต่อสังคม สร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนกับประชาชน ประชาชนกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ภายในสังคม การใช้อำนาจเพื่อให้ผลตอบแทนต่อบุคคลหรือกลุ่มในลักษณะของการให้รางวัล หรือการใช้อำนาจในลักษณะที่เป็นไปในทางตรงข้ามจะเป็นการลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เช่นเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เน้นถึงการใช้อำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทว่าการเสนอข่าวควรเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ชีตหลักความถูกต้อง เกียงตรง และอยู่ในเชิงสร้างสรรค์ ไม่ควรนำเสนอข่าว เพราะความอคติในเรื่องส่วนตัว มิฉะนั้นการใช้อำนาจไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทจะไม่ใช่ที่ยอมรับ อีกประการหนึ่ง ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทซึ่งมีฐานะเป็นสื่อมวลชนของทางราชการ พบว่าจะต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกรอบและระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ การใช้อำนาจในลักษณะอื่น ๆ โดยการทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยทางอ้อม หรือการบังคับข่มขู่เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ซึ่งการใช้อำนาจในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่พบเห็นได้อย่างเด่นชัดในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์

3. การรักษาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท

สำหรับในประเด็นนี้ อำนาจจะมีความมั่นคงถาวรขึ้นอยู่กับการใช้ อำนาจว่ามีความชอบธรรมมากน้อยเพียงไร ถ้าหากมีความชอบธรรม อำนาจนั้น ก็จะมี ความมั่นคง ประการสำคัญ การแบ่งปันผลประโยชน์ จะทำให้มีผู้สนับสนุน การใช้อำนาจให้มั่นคงถาวรโดยมีผู้เกี่ยวข้องร่วมมือหลายฝ่าย ประกอบด้วย

นักรการเมืองในทุกระดับ ข้าราชการ และผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท นอกจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทกับหน่วยงานของทางราชการและนักรการเมืองในทุกระดับโดยเฉพาะนักรการเมือง ซึ่งต้องการเสียงสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นบทบาทของสื่อมวลชนจะต้องทำให้ประชาชนสนับสนุนนักรการเมือง ซึ่งผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทสนับสนุนให้ได้มากที่สุด แนวทางดังกล่าวจะทำให้การรักษาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทเป็นไปอย่างมั่นคงถาวร

4. การสูญเสียอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท

ในประเด็นดังกล่าวนี้ พบว่าการแตกความสามัคคีของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนเกิดความเสื่อมศรัทธา โดยเฉพาะการแย่งชิงอำนาจในชมรมสื่อมวลชนจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการตั้งชมรมสื่อมวลชนขึ้นมาใหม่ ทำให้บทบาทของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทสูญเสียไป หรือมีอำนาจน้อยลง การถูกปลดออกจากหนังสือพิมพ์ต้นสังกัด ทั้งหนังสือพิมพ์ในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทสูญเสียอำนาจลง ในกรณีของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทที่สังกัดสถานีวิทยุกระจายเสียง ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการจัดการวิทยุ เป็นสาเหตุที่ทำให้สูญเสียอำนาจได้เช่นกัน อีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้สื่อมวลชนสูญเสียอำนาจก็คือการถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิตโดยมีสาเหตุทั้งการขัดผลประโยชน์และทางด้านการเมือง จากการศึกษาพบว่า การสูญเสียอำนาจในลักษณะ เช่นนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าไม่ควรดำเนินการในลักษณะที่มีความรุนแรงและไม่ควรใช้มาตรการ เช่นนี้กำจัดผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท การสูญเสียอำนาจอีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นไปตามผลของกฎหมาย คือ

การถูกจำคุกตามคำพิพากษาของศาลในข้อหาหมิ่นประมาท มักจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท

ในส่วนของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่สังกัดสถานีวิทยุกระจายเสียง บุคคลเหล่านี้จะเป็นข้าราชการ ดังนั้นการได้มาซึ่งอำนาจจะได้มาตามสถานภาพที่เกิดขึ้นกับการดำรงตำแหน่ง อาทิ การเป็นผู้จัดรายการวิทยุหรือการเป็นผู้สื่อข่าว จากการวิจัยพบอีกว่าการใช้อำนาจการรักษาอำนาจและการสูญเสียอำนาจ ของบุคลากรสังกัดสถานีวิทยุกระจายเสียงจะเป็นไปตามตำแหน่งที่ดำรงอยู่โดยเฉพาะสื่อวิทยุกระจายเสียงในท้องถิ่นจะเข้าถึงประชาชนได้กว้างขวางและรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากกว่าสื่อประเภทอื่น ดังนั้นผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของจังหวัดเพชรบูรณ์จึงใช้สื่อวิทยุเป็นเครื่องมือในการหาคะแนนนิยมเพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองการช่วยเหลือประชาชนโดยการถ่ายทอดความเดือดร้อนของประชาชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อได้รับการแก้ไขจะทำให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบ เป็นการรักษาไว้ซึ่งอำนาจให้มีความมั่นคงและยาวนาน เนื่องจากจะสร้างมวลชนไว้สนับสนุนได้เป็นอย่างดี สำหรับการสูญเสียอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนสังกัดสถานีวิทยุกระจายเสียงเกิดขึ้นจากการโยกย้ายตำแหน่งหรือมีการทำงานที่ผิดพลาด จะถูกผู้บังคับบัญชาโยกย้ายให้ไปทำหน้าที่อื่น ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน เช่น การทำหน้าที่ทางด้านธุรการ

ข้อจำกัดในงานวิจัย

ในระยะเวลา 1 ปี ที่ศึกษาลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2535 ได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งมีประสบการณ์ เป็นผู้ที่มีทัศนคติบางอย่างเกี่ยวกับงานทางด้านสื่อสาร

มวลชนเป็นอย่างดีโดยทำการคัดเลือกจากผู้มีความรู้ความสามารถในกลุ่มต่าง ๆ
 ติดตามสัดส่วนที่เหมาะสมแต่ปรากฏว่าในช่วงเวลา 1 ปี ที่ผ่านมานั้น
 ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เปลี่ยนแปลงสถานภาพโดยผลกระทบทางด้านการเมืองและทาง
 ด้านราชการ อาทิ

นายเกษม บุตรขุนทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบูรณ์
 เขต 2 ต้องลงสมัครรับเลือกตั้งใหม่เนื่องจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

นายวิรัช รัตมีเทศ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ได้รับคำสั่ง
 โยกย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

นายสุวัฒน์ โชคสุวัฒนสกุล นายอำเภอศรีเทพ ถูกร้องเรียนเรื่อง
 การวางตัวไม่เป็นกลางในการเลือกตั้งได้รับคำสั่งโยกย้ายไปช่วยราชการที่กรม
 การปกครอง

น.ต.สุพจน์ วีระวงศ์ ร.น. หัวหน้าฝ่ายราชการและข่าว
 สถานีวิทยุ 921 กรป.กลาง ลาออกจากราชการลงสมัครรับเลือกเป็นสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎร

จากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลหลักในช่วงที่มีการวิจัย
 ทำให้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ซ้ำมีความลำบากมาก
 พอสมควร เพราะต้องติดตามไปสัมภาษณ์ในสถานภาพและสิ่งแวดล้อมใหม่

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสาร
 มวลชนในชุมชนชนบทในจังหวัดที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างจากจังหวัดเพชรบูรณ์
 อาทิ การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีวัฒนธรรมและประเพณีที่แตก
 ต่างกัน

2. ผู้วิจัยควรเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้มากที่สุด เพราะนอกจากจะสัมพันธ์แบบเจาะลึกตามแบบการวิจัยขั้นนี้แล้วจำเป็นต้องทราบพฤติกรรมแวดล้อม ๆ ประกอบด้วยจึงจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเที่ยงตรง